

Asia: VN/9067/2020

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi mediatukilautakunnasta ja valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta journalistisen sisällön edistämiseen

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita

Vuonna 1991 perustettu Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtiä edustava Kultti ry on suomalaisen lehtialan keskeinen vaikuttaja. Kultti ry on voittoa tavoittelematon etujärjestö, joka toimii lähes 200 lehdestä muodostuvan jäsenkuntansa edunvalvojana. Samalla se pyrkii vahvistamaan niiden asemaa sekä edistämään kulttuurista, tieteestä ja yhteiskunnallisista teemoista kirjoittamisen tasoa. Kultti ry osallistuu Julkisen sanan neuvoston toimintaan tärkeän journalistisen sektorin edustajana ja edistäjänä.

Kultin jäsenlehdissä käydään merkittävä osa suomalaisesta kulttuuri- ja yhteiskuntakeskustelusta ja mukana on lähes kaikki Suomessa toimivat kulttuurilehdet ja valtaosa mielipide- ja tiedelehdistä. Jäsenlehtiin kuuluu myös yleisaikakauslehtiä sekä sosiaalialan julkaisuja. Kultin jäsenlehdet tavoittavat yhteensä noin miljoona lukijaa.

Kultti ry:lle ei ole toimitettu lausuntokierrokselle esitystä laiksi mediatukilautakunnasta ja asetusta valtionavustuksesta journalistisen sisällön edistämiseen.

Maan ainoana kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liittona toivomme, että jatkossa Kultti ry otetaan mukaan lausuntokierroksille myös mediaa ja journalismia koskevissa asioissa.

Ilmaistemme olevamme käytettävissä mahdollisia teemaryhmiä perustettaessa ja toivomme jatkossa journalismia koskevien asioiden lähettämistä lausuntokierrokselle myös Kultti ry:lle.

Huomionne tuen myöntämisen kriteereistä ja tukikelpoisuudesta (VN asetus)

Kultti ry haluaa kiittää esitystä siitä, että se kattaa laajasti erilaiset journalistiset muodot, ja että siihen on sisällytetty tukimahdollisuus digitaaliseen julkaisemiseen.

Mediakenttää hallitsevat yhä vahvemmin muutamat isot toimijat, joiden kautta välittyy vain osa yhteiskunnalliseen keskusteluun päätyvistä aiheista. Mikäli isot mediat eivät jotain aihetta ota esille tai käsittelyyn, voivat tärkeätkin aiheet jäädä kokonaan piiloon.

Kultti ry:n jäsenlehdet nostavat esille aiheita, jotka eivät valtavirtakeskusteluun mahdu. Koko ajan enemmän pinnallistuvan valtamedian vastapainoksi tarvitaan ja kaivataan pohditumpia sekä syvällisemmin asioihin paneutuvia sisältöjä. Erikoislehdissä voidaan myös edetä asioiden analyysissä pidemmälle kuin mitä valtajulkisuuden näkökulmassa harvoin on tapana tai edes mahdollista.

4§ Avustuksen tarkoitus

Esityksessä todetaan: ”Avustusta voidaan myöntää monipuolisen valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen journalismin, tutkivan journalismin tai tavanomaista syvällisempien journalististen kokonaisuuksien tuottamiseen. Tukea voidaan myöntää myös digitaalisten julkaisujen ja journalistisen sisällön lisäämiseen tai vahvistamiseen.”

Kultti linjaa, että esitykseen tulisi sisällyttää myös temaattisesti erilainen journalismi - eli kulttuuri-, mielipide- sekä yhteiskunnallisen että tiedealan lehdet.

5§ Valtionavustuksen myöntämisen edellytykset

Kultti haluaa huomauttaa kohtien 4 ja 6 ongelmallisuudesta:

4) on laajalti saatavilla;

6) joka sisältää päivittäistä ohjelmatarjontaa, julkaistaan vähintään 12 kertaa vuodessa tai jota päivitetään verkossa säännöllisesti;

Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtiä luetaan erityisesti kirjastoissa, mutta tämä ei välttämättä näy lehtien levikkiluvuissa sitä vastaavalla painoarvolla.

Lisäksi painettuina julkaistavien lehtien kohdalla 12 julkaisukertaa vuodessa ei ole aina taloudellisesti mahdollista. TAIKEN myöntämä kulttuurilehtiavustus ei ole kasvanut vuosien kuluessa eikä lehdillä ole resursseja kasvattaa julkaisutiheyttä ilman tuntuvaa tuen lisäystä. Kulttuuri-, mielipide-, ja tiedelehtien vaikuttavuus ei aina ole kiinni levikin suuruudesta, koska erikoislehdissä käydyn keskustelun ja esiin nousevien huomioiden sisältö kanavoituu usein välillisesti valtajulkisuuden puolelle, tämä siksi, että erikoislehtiä seuraavat samat tahot, jotka kirjoittavat tai käyttävät muuten puheenvuoroja valtajulkisuuden puolella.

Kultti ry ehdottaakin, että kohta 4 poistettaisiin avustuksen myöntämisedellytyksistä ja kohdasta 6 poistetaan “vähintään 12 kertaa vuodessa” ja korvataan se “säännöllisesti, vähintään neljä kertaa vuodessa”.

Huomionne tuen enimmäismäärästä (VN asetus)

Suuremmallekin tuelle olisi tarvetta ja sen tulee kattaa median toimintakenttä tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Kultti muistuttaa, että tukia myönnettäessä tulisi ottaa huomioon myös muut kuin suuret ja tunnetut toimijat.

Vaikka esitys tehdäänkin koronaviruksen aiheuttamien haasteiden takia, tällaiselle mediatuelle on pysyvä tarve. Tämä näkyy mm. siinä, että vastaavia tukia on ollut muissa pohjoismaissa normaalioloissakin.

Huomionne mediatukilautakunnasta, sen tehtävistä, roolista ja kokoonpanosta (HE)

Kultti ry kannattaa lämpimästi mediatukilautakunnan perustamista, mutta linjaa, että mediatukilautakunta asetettaisiin ehdotetun yhden vuoden sijaan kahdeksi vuodeksi. Vaikka esitys perustuu COVID-19-tartuntatauti-epidemian aiheuttamiin poikkeusoloihin, koronaviruksen aiheuttamat seuraukset mediakentän toimintaedellytyksiin kestävät pidempään kuin yhden vuoden ja mahdollisten uusien aaltojen johdosta tuen tarve saattaa jatkua pidempäänkin.

Pykälän 3 momentin mukaan mediatukilautakunnassa tulisi olla laajasti edustettuna asiantuntemusta journalismista, paikallisesta journalismista ja digitaalisesta journalismista ja journalismin kehittämiseen liittyvistä asioista.

Kultti ry toteaa, että mediatukilautakunnassa tulisi olla edustettuna myös kulttuuri-, mielipide- ja yhteiskunnalliset sekä tiedelehdet.

Huomionne tuen vaikutuksista

Ehdotettu tuki on elintärkeää journalistisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Kultin jäsenlehdille jo koronarajoitusten alettua tehdyssä kyselyssä jopa 80 prosenttia lehdistä ilmoitti tilanteensa huonontuneen, ja vajaat 10 prosenttia lehden selviytymisen vaarantuneen. Koko ajan tukalampi tilanne on niissä lehdissä, joiden taloudesta kulttuuritapahtumien ilmoitustuotot ja/tai lehtien irtonumeromyynti muodostavat merkittävän osan.

Tuen kattaessa myös pienemmät mediat sekä digitaalinen media ja sen kehittämismahdollisuus turvataan tiedonvälityksen monipuolisuus sekä mahdollisuudet nostaa entistä terävämmin yhteiskunnalliseen keskusteluun moniarvoisuuden ja kulttuurin monimuotoisuuden merkitys yhteiskunnassa.

Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien kohdalla digitaaliseen julkaisemiseen siirtymisen tukeminen olisi hyödyllistä, koska se lisää merkittävästi lehtien saatavuutta ja vaikuttavuutta. Digitaalisessa

julkaisussa ansaintalogiikka kehittyy hitaasti ja siksi erikoislehtien siirtymistä siihen on vaikea toteuttaa ilman riittävää tukea.

Muuta

-

Ylisirniö Helinä
Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry